

Philip Jose Farmer
NEMAŠTANTI KAUKĖ

Mokslinis fantastinis romanas

Laivo vadas Hudus Ramstanas šturpiai nusikalto. Iš šventyklos Tolto planetoje jis pavogė švenčiausią tenoltų artefaktą glyfą, svetimeivių stabą-dievą. Užtat dabar kapitoną Ramstaną persekioja tenoltų kariai. Pats Ramstanas net nesupranta, kodėl apvogė tenoltus, tačiau grąžinti glyfo jis nenori, nes jaučia, kad stabe esanti informacija pranoksta viską, ką iki šiol žinojo ir žmonija, ir kitos protingos rasės...

Iš anglų kalbos vertė ANITA KAPOČIŪTĖ

Serija "Pasaulinės fantastikos Aukso fondas"

303 tomas. Serija įkurta 1990m.

Philip Jose Farmer - THE UNREASONING MASK

New York, Berkley books, 1983

Copyright © by Philip Jose Farmer, 1981

Cover art copyright © by Vincent Di Fate, 1980

Vertimas į lietuvių kalbą © leidykla "Eridanas", 2004

Elektroninė versija © Knygute.lt, 2010

Veidrodyje aš išvydau ne tai, ką išvydo veidrodis.

- Lordo Rutveno kalinys

Ten, kur yra tik vienas, visada yra ir antras; o kur yra du, visada yra trys.

- Nur el-Musafiras

Visi regimi objektai, žmogau, yra ne kas kita, tik kartoninės kaukės. Tačiau sulig kiekvienu įvykiu - gyvybingu veiksniu, neabejotinu žygdarbiu - iš tos nemąstančios kaukės prasimuša kažkokios nežinomos, bet vis dar tebemažtančios esybės bruožų liejinys. Jei ketini smogti, žmogau, smok kiaurai tą kaukę! Kaip kitaip kalinys pasieks laisvę, jei ne pralauždamas sieną!

- Mobis Dikas

1

- *Bolgas* išžudo visus, išskyrus vieną!

Balselis buvo silpnas, kuždantis, persismelkęs drėgme. Jeigu po vandeniu tūnantis šešėlis galėtų kalbėti, jis prašnektų būtent tokiu balsu.

O paskui balsas užbaubė lyg koks padangių milžinas, tarsi prie pat ausies driokstelėjęs galin gas užtaisas. Griausmas nubloškė jį toli į pilkšvas aukštybes. O paskui jis pasijuto krintąs žemyn šuliniu žaižaruojančiomis sienomis, įžambiai tolstančiomis nuo jo, bet išliekančiomis regimumo lauke.

Ramstanas kaip gyvas nepatyrė šitokio siaubo.

Jis kūlversčiuodamas lėkė į prietamą pro du nuogus milžinus, pavaizduotus vyrų pavidalu, tačiau belyčius, kabančius žemyn galva ant grandinių, pritvirtintų prie čiurną juosiančio žiedo. Harutas ir Marutas? Puolę angelai, šitaip nubauti už tai, kad taip ir nepajuto jokios užuojautos Adomo ir levos vaikams?

Jie prašvilpė pro šalį ir dingo viršuje susitelkusioje tamsoje, o šuliny s atsivėrė į Erdvę, kurioje

mirguliavo miriadais Materijos trupinėlių. Žvaigždės? Akys?

Staiga jis pasijuto slystąs baltos žvaigždės paviršiumi. Rankose laikė kibirėlį, kuriuo sėmė retą, plonytę medžiagą, tvieskiančią tokia ryškia šalta šviesa, kad net tuomet, kai jis nuo jos nusigręžė, šviesa užpildė jo kaukolės ertmę, jį apakindama.

Ūmai jis atsidūrė tamsoje; jį suspaudė kažkas - nei sausas, nei šlapias, nei karštas, nei šaltas, nei judantis, nei nejudantis.

Vėl ėmė kuždėti balsas:

- Dievas serga. Nenumaldomos liepsnos žyra iš pajuodusio dangaus. Žemė vilnija. Vandenynei išsilieja iš krantų. Kunkuliuoja kraujas. Gruzdėdamas svyla kūnas. Anglėja kaulai. Piktieji ir nekaltieji, visi sprunka. Visi žūva. Kur bėgti?

Jis pasijuto vieninteliu, likusiu gyvu sudužus laivui, tačiau tamsa ir šaltis nepaleido jo iš glėbio. Jis iš paskutiniųjų kapstėsi aukštyn - į šviesą ir šilumą, geisdamas įkvėpti oro.

- Bėk, Ramstanai, bėk! - suklykė balsas.

Bėgti? Jis grimzdo stichijoje, kurioje nepabėgio-

si.

Tačiau jis išnėrė iš juodumos, iš šalčio, iš gėmės. Buvo tarsi žvejys, kuriam užkibo žuvis - jis pats - ir jis užkirtęs save ištraukė. Kol žiopčiojo lyg tikrai į krantą išmesta žuvis, lipni ledinė pragarė palengva išsivadėjo.

Tasai balselis. Bene jau kažkur girdėtas? Kada, labai seniai? Ar tai reiškia, kad jis prabilo bendraja Žemės, o gal net arabų - jo gimtąja kalba? Ir ką jis dabar sakė? Ramstanas jau nebesiminė.

- Sugebėjau užsnūsti! Šitokiame triukšme!

Jis sėdėjo ant akmeninės kėdės, užklotos stora odos atraiža. Kieto, blizgančio, rudo medžio stalviršis priešais jį vaizdavo stilizuotą paukštį: plokščias, pusmėnulio formos kūnas, kilstelėtais į viršų kampais - sparnų plunksnomis. Ant stalo stovėjo taurė su dviem kojėlėmis, išskaptuota iš žalių bei raudonų suakmenėjusių reptilijos kaulų. Taurė buvo artipilnė tiršto geltono vyno, kuriame plaukiojo kraujo raudonumo kirminėliai, plonyčiai tarsi kraujagyslės girtuoklio akyse.

Jis gurkštelėjo medaus bei vynuogių skonio vynu su vos vos juntamu migdolų prieskoniu. Pastarąjį, nutarė jis, skleidė kirminėliai. Šie buvo tokie plonyčiai ir trapūs, kad neįtamtai nuslydavo liežuviu į gerklę. Bet kokiam Kalafalos saldumui visada būdavo justi beveik nepastebimas kartumas.

Gyvenimas kitąsyk galėjo būti ir visai neblogas, o pragaištingas jis galėjo būti tikrai. Vis dėlto bet kokio, gero ar blogo, ar ir vieno, ir kito lygiomis dalimis kupino gyvenimo pabaiga ta pati: mirtis ir dūlėjimas. Visa, kas kalafališka, ar pleventų lengvu nerūpestingumu, ar raizgytūsi į sudėtingą painiavą, nejučia lenkėsi Griovėjui.

Tavernos interjerą galėjai palyginti nebent su girtų romėnų suręstu Koliziejumi. Žiūrint iš viršaus, kėdžių eilės bangavo tarsi sinusoidės. Vieną nuo kitos kėdės skyrė perregimos, moliusko geldelės formos, trijų metrų aukščio pertvaros. Čia tebesėdėjo tiek patys lankytojai, kuriuos jis matė prieš užsnūsdamas. Niekas neišėjo, niekas neatėjo.

Ramstano kabina viduriniojo lygio eilėje buvo

tiesiog priešais įėjimą, esantį toliau viršutinės amfiteatru kylančių kėdžių eilės. Centrinio patalpos ploto grindys buvo glotnios, žvilgančios - kartais čia būdavo rengiami šokiai ar aukojamos atnašos. Pačiame aikštelės viduryje stovėjo ovalo formos baras, už jo sukiojosi keturi barmenai. Ovalinį centrinį tavernos plotą supo keturios laibos kolonos iš juodo ir balto akmens, išsistiebūsios vertikaliai, bet apjuostos dantytais žiedais. Visos kolonos viršuje užsibaigė išplatėjimais, ant kurių kiekvieno stovėjo po kėdę, o šiose sėdėjo arfininkas, fleitininkas, smuikininkas ir fagotininkas. Jie grojo Kalafalos muziką, primenančią nebent beviltiškai kuoktelėjusio Mocarto kūrinį.

- *Bolgas* išžudo visus, išskyrus vieną!

Jeigu tylusis balselis ataidėjo iš jo paties pasąmonės, iš kur tuomet išniro tasai pavadinimas - *bolgas*? Kokias gėles tamsus protas bus suskynęs dar tamsesnėse žemėse ir sudėjęs krūvon į *bolgo* puokštę? Ir kodėl gi ta tamsioji jo dalis sumąstė prašnekti kodu?

Bolgas.

Pro šalį praėjo padavėja. Jis spėjo pastebėti

gausybę savo paties atspindžių, žvelgiančių iš mažyčių ovalinių veidrodėlių, iš kurių buvo sunertas jos liemenį juosiantis diržas. Paraukta jo apsiausto apykaklė, skrybėlė su kokarda, ilga kumpa nosis, vešlūs juodi antakiai ir didelės juodos akys, ir kaukė, dabar nusmaukta ir kadamuojanti po kaklu - visa tai darė jį panašų į milžinišką paukštį. Tarsi didžiulis, bjaurus, bet patrauklus erelis jis linksojo virš suakmenėjusio kaulo tau-rės, protarpiais maktelėdamas galvą prie jos ir įsiurbdamas kirminų pririzgusio skysčio.

Iš tarpdurio šešėlių išniro daktarė Tois. Jos kaukė kadaravo žemėliau smakro - pažiūrėjęs galėjai pamanyti, kad ja moteris apsirišusi skaudančią gerklę. Ji buvo nedidukė, nors ir gerokai aukštesnė už bet kurį kalafalą, šviesiaplaukė, bronzos atspalvio odos, trumpa riesta nosyte. Ji stabtelėjo, stengdamasi peržvelgti žalzganai mėlynas tirštų dūmų sruogas bei sodraus jūrų gelmės žalumo šviesą, besiliejančią pro spalvoto stiklo lūbas. Tois mostelėjo Ramstanui ir patraukė įviju praėjimu žemyn, pasislėpė už aukštyn kylančių kėdžių eilės ir galiausiai vėl pasirodė - ovalinėje

angoje, vos per dvi kabinas nuo Ramstano.

Nebuvo jokio tiesaus, savaime suprantamo tako nei įeiti į taverną, nei iš jos išeiti. Vien tik kilpos ir posūkiai, vingiuojantys tai į vieną pusę, tai į kitą. Kalafalo mąstysena - tikra Miobijaus juosta; visa, kad ir ką jie kalbėjo, veikė ar gamino, būtinai vingiavo - vidun ar į išorę. Vis dėlto tai buvo tikrai gražu, nors gal kiek ir atmiešta liūdesiu dėl to, kas neišvengiama.

Tois mostelėjo barmenui. Šis kaipmat sublykčiojo dviem eilėmis ryklio dantų. Vidinę asmenybę puikiai išreikšdavo ir kalafalo veidas. Jie buvo humanoidai, o ryškiai raudonos lūpos dviem raudonomis trikampėmis kremzlėmis jungėsi su nosimi ir smakru, kas darė juos panašius į cirko klounus. Juodi antakiai lanku rėmino akis iki pat atsikišusių, beveik piramidės pavidalo skruostų. Kalafalas išties priminė klouną - bet tik tol, kol nesumanydavo nusišypsoti, mat tada blykstelėdavo dantimis taip, kad tokios šypsenos nepasigėdytų nė pati giltinė.

- *Bolgas* išžudo visus, išskyrus vieną, - pratarė Ramstanas urzintų kalba.

Suplazdėjo blyškios Tois blakstienos. Ji atsisėdo ir paklausė:

- Ką?

- *Bolgas* išžudo visus, išskyrus vieną.

- Kas per velnio padaras yra *bolgas*?

- Nežinau. Girdėjau: kažkas ištarė tokius žodžius kaip tik tą akimirką, kai aš atsitokėjau snūstelėjęs. Bet, kad ir kas būtų tai pasakęs, išnyko be pėdsako. Gal ateidama pastebėjai ką nors išeinant?

Tois papurtė galvą ir sulenktu pirštu pamojo Vilimu, barmenui. Vilimu užgavo mažytį drugelio formos varpelį ir parodė padavėjai naują viešnią. Ji išnyko angoje kažkur po dviem žemiečiais ir tuojau pat pasirodė toje angoje, pro kurią atėjo Tois. Grakščioje tripirštėje rankoje su labai ilgu nykščiu ji nešė butelį juodojo likerio, kurį Tois nepaprastai mėgo. Taurėje skystis spindėjo tarsi obsidianas, apšviestas actekų saulės. Gerklėje jis dilgčiojo lyg mirštantis elektrinis unguoris. Skrandyje jis tiško kibirkščiuojančiomis žvaigždėmis, siųsdamas į smegenis kometų spiečius.

Tois ryte rijo padavėją akimis.

- Atsakyk į mano klausimą, - tarstelėjo Ramstanas.

- Ką? A, ne. Nieko nemačiau.

Ramstanas ant sąskaitos išbrėžė tris X ir suraitė spiralę, tada atsistojo.

- Grįžtu į laivą. Man tikrai neprisispnavo. Nujačiu...

Tois pareiškė:

- Pamaniau šit... ar tik tau nevertėtų nusigerti iki žemės graibymo? Gal tuomet pamirštum tuos rūpesčius, kurie tave graužia, ir galbūt...

- Nei mane graužia rūpestis, nei turiu dėl ko rūpintis, Aiša.

- Kaip pasakysi, Hudai. O gal tu šiuo metu - oficialus asmuo, ir man privalu kreiptis - kapitone Ramstanai?

- Pakaks, jeigu šį kartą pasistengsi pernelyg neužminti ant kamščio ir nekišti nagų prie svetimrasių kūnų. Galime susilaukti visokių netikėtumų.

- Vadinasi, užuodi bėdą. Bet, jeigu niekam ne-

pasakysi, kas bręsta, kaip gali tikėtis?.. Klausyk, juk arba paleidai mus pasiganyti į krantą - arba ne. Tai kuris variantas iš dviejų?

- Aš dar... taip, šiuo metu - galite sau ganytis. O tuo tarpu... tiek to, nesvarbu... užmiršk. Tas balsas...

2

Jis užsimaukšlino ant veido kaukę. Jos kraštai prilipo prie odos, kaukė visiškai uždengė nosį ir burną. Jis perėjo tris koridorius ir išėjo pro ketverias duris, skalaujamas akustinių bangų, kurios įsijungdavo automatiškai, vos atidarius duris. Tai buvo speciali apsaugos priemonė, skirta visiems nekalafalams.

Vietinė saulė, ne kažin kuo tesiskirianti nuo žemiškosios, jau krypo vakarop. Šiaurinio pusrutulio vidutinio klimato juostoje buvo pats vidurvasaris, tačiau žmogaus apsiaustą plazdeno vėsus vakarų vėjas. Kosmouostas, kurį neatmenamais laikais čiabuviai pastatė atvykstantiems svečiams, buvo įsikūręs plokščiakalnyje, nedide-

lēs kalvos viršūnėje. Už pastatų Ramstanas matė kalvos šlaitą, besileidžiantį žemyn iki pat didžiulio, lygumoje išsidriekusio miesto.

Rytuose, už kokių dviejų šimtų kilometrų, dunksojo tamsaus purpuro spalvos kalnynas. Šią dvidešimties tūkstančių metrų aukščio kalnų virtinę kalafalai vadino *Tha'ufukwilala* - Vakaruosna Slenkančiu Žvėrimi.

Virš galvos, gal šimto metrų aukštyje, purpurnių kalnų link plaukė du tamsraudoniai gyviai. Iš pažiūros primenantys kuprotus dėžinius aitvarus, jie nešėsi prie apatinės kūno dalies prisitvirtinusių storus diskus. Gimusias žemų vakarinio kranto kalvų šlaituose, dabar šias, jau subrendusias, galutinį pavidalą įgijusias būtybes vakarų vėjai nešė į paskutinio atilsio vietą.....

Pastabos

- 1) Pjezoelektra - elektros krūviai, atsirandantys kai kurių kristalų (pavyzdžiui, kvarco) sienelėse, veikiant juos tam tikra kryptimi slėgimo arba tempimo jėga.
- 2) Ifritas - musulmonų mitologijoje - džinų, pasižyminčių ypatinga jėga, rūšis.
- 3) Pusbeždžionė su ilga uodega ir didelėmis akimis.
- 4) Osmozė (osmosas) - lėtas tirpiklio skverbimasis (difuzija) į tirpalą pro ploną pertvarą (plėvelę), nepralaidžią tirpiniams.
- 5) Hiacintas - raudonai rusvo arba raudonai auksinio tono skaidrus mineralas, cirkono atmaina, brangakmenis.
- 6) John Tenniel - Lewiso Carrollo knygų "Alisa stebuklų šalyje" ir "Alisa veidrodžio karalystėje" iliustratorius.
- 7) Augalų organų kryptiniai augimo judesiai (nukrypimai), kuriuos sukelia vie-našalis kokio nors dirgiklio (šviesos, Žemės traukos

jėgos, cheminių medžiagų ir kt.) veikimas.
Skiriami teigiami ir neigiami tropizmai.